

Informatienota voor de raad

Datum 27 januari 2022

Onderwerp	Ganzenbeheerplan
Versienummer	V1.0

Portefeuillehouder William Dogger

Informant W. de Jong
Afdeling Wijk en Beheermanagement
Telefoon -
Email W.de.Jong@zwolle.nl
Bijlagen -

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

1. het ganzenbeheerplan dat per 2022 in uitvoering wordt gebracht.

Datum 27 januari 2022

[Toelichting op het voorstel](#)**Inleiding**

Het aantal meldingen over ganzenoverlast is het afgelopen jaar toegenomen en is voor de gemeenteraad voldoende reden geweest om de her en der ervaren overlast als gevolg van deze toename aan te kunnen pakken. U heeft hiervoor in de begroting 2022 en 2023 budget beschikbaar gesteld. Wij hebben opdracht gegeven een aanpak op de ganzenoverlast uit te werken. Daartoe hebben de adviesbureaus Altenburg & Wymenga en SOVON onderzoek gedaan naar de ganzenpopulatie, ervaren overlast en eventuele beheermaatregelen in Zwolle en een advies opgesteld. In deze informatienota geven wij aan welke onderdelen wij van het advies overnemen en in gaan zetten. De aanpak moet maatregelen bevatten waarmee we de ervaren overlast in de stad van ganzen op een diervriendelijke manier kunnen aanpakken.

Kernboodschap

Beoogd wordt om de gans een goede plek in de stad te geven op zodanige wijze dat de overlast als gevolg van de aanwezigheid ganzen voor omwonenden en gebruikers van de openbare ruimte zoveel mogelijk wordt beperkt. Dit willen we bereiken door een gerichte en diervriendelijke aanpak.

De gans heeft de stad als habitat ontdekt

De ganzen trekken in tegenstelling tot het verleden steeds meer naar de stad. De ganzen hebben in de stad een nieuwe natuurlijke habitat met weinig bedreigingen gevonden. Het effect hiervan is dat dit op plekken in de stad leidt tot verschillende vormen van ervaren (over)last voor omwonenden en gebruikers van de openbare ruimte.

De toename van het aantal ganzen in stedelijk gebied is een landelijk fenomeen. Veel gemeenten hebben dezelfde vraagstukken op ganzengebied. De groei kan aanzienlijk zijn zonder een gerichte aanpak. Langjarige cijfers over (de toename van) het aantal ganzen in Zwolle zijn er nog niet.

Er is in 2021 voor het eerst een winter- en een zomertelling naar het aantal en het soort ganzen uitgevoerd. Uit de tellingen blijkt dat tussen februari en juli het aantal waargenomen ganzen is gestegen. Er zijn in de telling vooral twee soorten ganzen waargenomen: de grote Canadese gans en de Grauwe gans. Zowel de Canadese gans als de Grauwe gans is een beschermde soort. Deze soorten mogen niet zonder ontheffing van het ministerie c.q. de provincie worden weggevangen of gedood. Er is een duidelijk verschil tussen de soorten in de winter- en zomertelling. Dit is te verklaren door verschillen in leefgebied in de zomer en in de winter. De Canadese gans is meer aangetroffen binnen de bebouwde gebieden en de Grauwe gans is meer aan de randen van de stad (buitengebieden) waargenomen.

Telperiode \ Soort gans	Februari 2021 <i>Duke Faunabeheer</i>	Juli 2021 <i>SOVON</i>
Canadese gans	1.054	850
Grauwe gans	620	1.500
Overige (Nijlgans/Bonte)	128	150
Totaal	1.802	2.500

Datum 27 januari 2022

Uit zowel de tellingen als de overlastmeldingen blijkt dat de Grote Canadese ganzen meer aanwezig zijn rond het centrum en in de woonwijken. De Grauwe ganzen bevinden zich meer aan de randen van de stad en zijn daarmee in mindere mate overlast gevend.

Er zijn nog te weinig lokale en provinciale gegevens voorhanden om uitspraken te kunnen doen over de verwachte toename van het aantal ganzen de komende jaren in Zwolle. Wel laten de landelijke trends van de broedpopulaties van Grauwe Gans en Grote Canadese Gans over de afgelopen twaalf jaar een toename zien in aantallen van meer dan 5% per jaar. Zonder behorende aanpak zal het aantal ganzen en daarmee de overlast de komende jaren significant toenemen.

Het aantal meldingen over ganzenoverlast neemt de laatste jaren toe, waarbij het aantal meldingen in 2021 het grootste is. In 2021 hebben 34 bewoners in totaal 92 meldingen van overlast gedaan. In absolute zin gaat het om weinig meldingen. Vergeleken met het jaar ervoor gaat het echter om een (flinke) toename van het aantal meldingen over ganzen. De overlast op bepaalde plekken is reëel. De overlast bestaat met name uit geluid, ganzenpoep, agressieve ganzen en op enkele plekken verkeershinder.

Een van de plekken waar regelmatig overlast wordt gemeld is de Milligerplas, waar het zwemwater door de provincie vorig jaar als slecht werd aangemerkt. Dit was het gevolg van de gemeten kwaliteit in eerdere jaren. Of de slechte waterkwaliteit destijds is veroorzaakt door de ganzen rondom de plas is niet te zeggen, daarvoor is verdergaand onderzoek nodig. Overigens was de daadwerkelijke kwaliteit in 2021 wel op orde.

De ervaren overlast is het grootst in de maanden februari, maart en april. Dit is (het begin van de) broedperiode van ganzen. In deze periode worden de meeste meldingen gedaan. Op basis van het aantal meldingen, de locaties van meldingen en de intensiteit van de ervaren overlast zijn er 'hotspots' gedefinieerd.

Het onderzoeksbureau heeft rondom de 'hotspots' diverse diepte-interviews met omwonenden en voorbijgangers gehouden om een beeld over de ervaren overlast te krijgen.

Ervaren overlast	Geluid	Ganzenpoep	Agressieve ganzen	Verkeer
Locatie				
Twistvlietpark		X	X	
Winkelcentrum Stadshagen	X	X		
Stadshoeve/Oude Wetering		X	X	
Milligerplas		X		
Winkelcentrum Aa-landen	X	X		
Rondom de Wijde Aa		X		
Stadscentrum/ Pannenkoekendijk		X		
Zwolle-Zuid/Ittersumerpark	X	X	X	
Commissarislaan (Frion-locatie)			X	
Blaloweg				X
Afrit A28				X

Datum 27 januari 2022

De afgelopen twee jaar hebben we op beperkte schaal maatregelen uitgevoerd. In 2020 hebben we 11 nesten laten behandelen en zijn 14 Boerenganzen (niet beschermde soort) afgevangen en geplaatst in een ganzenboerderij in Drenthe. In 2021 hebben we 30 nesten laten behandelen. Andere maatregelen die genomen zijn, is het meerdere keren per week schoonmaken van de Stadshagenboulevard, trottoirs en het strand aan de Milligerplas. Op diverse locaties zijn informatieborden geplaatst met de oproep ganzen niet te voeren.

Ganzenbeheerplan is diervriendelijk

De gans maakt deel uit van de levende natuur in onze groene stad en heeft tevens een waarde in ons ecosysteem. Zeker in een groene stad als Zwolle. Tegelijkertijd willen we de mogelijke hinder en overlast van ganzen voor mens en dier zoveel mogelijk beperken. Daarom hebben we, mede op basis van adviezen van het externe bureau, een diervriendelijke aanpak van de overlast ontwikkeld.

In de diervriendelijke aanpak die wij in Zwolle voorstaan, is het doden van dieren niet aan de orde. Het onderzoeksbureau concludeert overigens dat inzet op het weghalen van de populatie niet effectief is. Er treedt het zogenaamde 'opvuleffect' op, waarbij ganzen van buiten de stad naar de aantrekkelijke plekken binnen de stad komen. Binnen een jaar zijn de populaties op hetzelfde niveau als voor het weghalen. Daarmee is het effect slechts van korte duur. Het aanwezige aantal ganzen in de stad is relatief klein ten opzichte van de populaties buiten onze stad c.q. buiten de gemeente. Van belang is dat de maatregelen uiteindelijk op langere termijn effectief zijn en het aan-en opvuleffect van buiten de stad vermeden kan worden. Daarom wordt een andere aanpak voorgesteld.

Daarbij staat voorop dat de aanpak diervriendelijk is. De voorgestelde aanpak is daarom gericht op het minder aantrekkelijk maken van (delen van) de stad voor de ganzen. De factoren die van invloed zijn op de aantrekkingskracht van ganzen zijn: rust (op het water), veiligheid, voedselkwaliteit, voedselaanbod, dekking (voor nestlocatie), tradities en geborgenheid in de groep. Het onderzoeksbureau adviseert een strategie waarin de oplossing in een meer structurele vorm gevonden wordt. Om effectief te zijn is een stadsbrede aanpak nodig.

Het ganzenbeheerplan richt zich op het verminderen van de ervaren overlast (meldingen) en minder op het verminderen van de populatie van de ganzen (aantal ganzen). Dit maakt de strategie anders ten opzichte van populatiebeheer in landelijke en natuurgebieden.

Diverse maatregelen

Het onderzoeksbureau adviseert maatregelen per direct én op termijn te nemen om te komen tot structurele oplossingen. Een aantal maatregelen is per direct nodig, omdat ganzen in (het begin van) het broedseizoen – dat binnenkort begint - meer ervaren overlast kunnen geven dan buiten deze periode.

De maatregelen die per direct ingezet gaan worden zijn:

1. Nestbehandeling door het vroegtijdig insmeren van de eieren met maisolie op locaties binnen de bebouwde kom. Daarbij wordt één ei van elk nest niet ingesmeerd om het natuurlijke (broed)proces in stand te houden. Bij de nestbehandeling wordt een methode gehanteerd die voorkomt dat volgroeide eieren worden ingesmeerd. In 2022 verwachten we tussen de 300 en 500 nesten te behandelen. Dit is een vertienvoudiging van de eerdere inzet in 2021. Wij verwachten hiermee de groei van het aantal ganzen aanmerkelijk te verminderen;

Datum 27 januari 2022

2. Nemen van fysieke maatregelen op de 11 'hotspot' locaties door bijvoorbeeld gazons om te vormen naar een voor de gans onaantrekkelijke grassoort of naar heesters, het aanpassen van oevers met bijvoorbeeld bredere rietkragen en het plaatsen van (tijdelijke) hekwerken. Wat dit betekent voor bijvoorbeeld de oevers van de Milligerplas is nog niet precies te zeggen. We gaan over de concrete aanpassingen eerst in gesprek met de omgeving. Uitgangspunt is wel dat de beschikbare ruimte voor recreatie langs de plas niet afneemt en de ganzen verleid worden naar plekken waar ze recreanten niet in de weg zitten.
3. Brede(re) communicatie aan melders van overlast en alle inwoners en bezoekers van de stad over de aanwezigheid van ganzen, de ervaren ganzenoverlast en te nemen maatregelen.

De maatregelen die op korte en middellange termijn noodzakelijk zijn, dit zijn:

4. Evalueren en eventueel bijstellen van de communicatie(strategie) en vastleggen in een communicatieplan.
5. Het uitvoeren van een goede (jaarlijkse) telling om de ontwikkeling van het aantal en soort ganzen te kunnen volgen. Door de tellingen is monitoring mogelijk.
6. Door de monitoring is het mogelijk om op termijn eventuele drempelwaardes te definiëren waarboven de hinder als niet-acceptabel wordt ervaren. Op dit moment kunnen wij nog niet exact de effectiviteit van maatregelen duiden, laat staan de drempelwaarden definiëren. Het zogenaamde *lerend beheren* gaat zicht geven op de effectiviteit van maatregelen en de keuzes daaromtrent. Wij stellen voor om eind 2022 te bezien of de ontwikkelingen aanleiding geven om extra inzet te plegen of met drempelwaardes te gaan werken;
7. De resterende locaties in stedelijk gebied worden omgevormd naar locaties die minder aantrekkelijk en geschikt zijn voor ganzen. De maatregelen (de omvormingen en nestbehandelingen) zijn voor een langere periode nodig, de verwachting is 3 tot 5 jaar.
8. Het voornemen bestaat om het dierenwelzijnsbeleid – dat zich nu nog concentreert op gehouden dieren - door te ontwikkelen binnen de portefeuille dierenwelzijn naar 'in het wild levende' dieren. Het ganzenbeheerplan is een eerste pilot om te leren hoe het dierenwelzijnsbeleid, de ecologie en 'in het wild levende' dieren meer bij elkaar te brengen zijn.

Een lerende aanpak is nodig

Zwolle is met het opstellen van een ganzenbeheerplan voor het stedelijk gebied een pionier. Er is nog weinig kennis opgebouwd over ganzenbeheer in stedelijk gebied. De uitvoering van de aanpak gaat gepaard met een leerproces. Dit vraagt om flexibiliteit van beleid en beheer. We gaan de komende periode lerend beheren en daarbij is de communicatiestrategie en het monitoren van belang. De communicatiestrategie moet leiden tot meer begrip over het feit dat ganzen ook in de stad leven (natuurinclusief). Het monitoren van het aantal klachten en het aantal ganzen wordt ingezet om kennis op te bouwen en om te zien of er een afname of stabilisatie van het aantal meldingen wordt bereikt. Zwolle is onlangs gekozen tot meest diervriendelijke gemeente van Nederland. Daar zijn wij trots op. Ook met dit diervriendelijke ganzenbeheerplan kan de gemeente Zwolle een mooi voorbeeld zijn voor andere stedelijke gebieden in Nederland.

Monitoring levert inzicht op over de effecten van de maatregelen

Niets doen is geen optie. Op voorhand is bekend dat het nemen van één maatregel niet genoeg is. Het verdrijven van ganzen is bijvoorbeeld niet zinvol als het groen niet onaantrekkelijk gemaakt wordt. Het voor de gans onaantrekkelijk maken van het groen levert op termijn effect op, de gans zoekt immers een aangename en geschikte plek om te verblijven en/of broeden. In het stedelijk gebied zijn nog geen ervaringscijfers bekend over de effecten van dit soort maatregelen. Dit is ook een reden dat we met

Datum 27 januari 2022

bewoners rondom de hotspot locaties in gesprek gaan. Een monitoringsysteem wordt opgezet om het aantal ganzen in de stad, het aantal (behandelde) nesten en het aantal meldingen te volgen. Voor het einde van 2022 brengen wij verslag uit over de ontwikkelingen. Doordat we de aantallen ganzen, (behandelde) nesten, meldingen en ingezette maatregelen nauwgezet volgen is het mogelijk om aan de hand van de eerste indrukken na een jaar te bekijken of de ingezette maatregelen effect sorteren of dat een nieuwe afweging nodig is.

Omdat nog geen langjarige cijfers bekend zijn over de groei van het aantal ganzen is het lastig om op voorhand de effecten van de voorgestelde maatregelen te kwantificeren. Bovendien verwachten wij dat het structurele effect van de combinatie van nestbehandeling en anders inrichten van het groen na enkele jaren zichtbaar wordt.

Voor 2022 stellen wij ons ten doel het aantal meldingen van overlast niet verder te laten stijgen.

Consequenties

Een risico is dat het ganzenbeheerplan niet goed aansluit bij de beschikbare middelen. Aanvankelijk is er een grove kostenraming opgesteld. Er is nog weinig tot geen ervaring met beheer van ganzen en bijbehorende kosten. Naar mate een aantal maatregelen ingezet is, komt er een beter inzicht in de kosten. Het risico hebben we beperkt door eerst op de geselecteerde locaties, waar de overlast het grootst is, maatregelen te nemen. Het is een lerende aanpak waarmee we de komende jaren nog verder kennis gaan opdoen.

Financiën

In de begroting 2022 zijn financiële middelen beschikbaar gesteld. Dit betreft incidenteel bestedingsvoorstel 62 Aanpak ganzenoverlast met €100.000 in 2022 en €100.000 in 2023. Een eerste kosteninschatting is gemaakt voor het nemen van de maatregelen (nestbehandeling, fysieke maatregelen op de 'hotspot' locaties, communicatie, inzet van de ambtelijke capaciteit). We monitoren of de beoogde maatregelen aansluiten op beschikbare budget en kunnen vervolgens bezien wat er eventueel meerjarig nodig is.

Communicatie

We gaan een communicatiestrategie opstellen, dit is een wezenlijk onderdeel van de maatregelen. Belangrijke elementen daarin zijn het in gesprek gaan met de bewoners over de ervaren overlast en de te nemen maatregelen en waar nodig op specifieke locaties informeren over het gedrag en de aanwezigheid van ganzen.

Vervolg

Per direct worden de maatregelen van nestbehandeling, fysieke aanpassingen op de hotspots en communicatie in gang gezet. Op termijn worden de overige maatregelen in gang gezet.

Eind 2022 informeren wij uw raad over de eerste bevindingen en de eventuele bijstellingen.

Openbaarheid

Geen beperkingen.

Datum 27 januari 2022

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer